בשלה דעתם, דלכן אין להחשיבם זמן השייך בעלמא לאיסור, שיתחילו ותגענה, קודם השקיעה. אבל משקיעה ואילך ביום ששייך שאינם ציבור שיתחילו להתפלל מעריב ותוכף בשקיעה כשנאסל לאסל, יש לאסור גם לישב על הספסלים מצד המנהג לישב ע"ג קרקע, ומהדומני שכן נהגתין, ואף בשלא יהיה צריך להעהיג כו. ונראה ליישב לשון המ"ב, דכהנתו דאיסור ישיבה על הספסלים אסור מקפ משקיעה, אבל חיוב ישיבה לארץ הוא חזקא אחר ביכו נשעם דהא צריך לעמוד בשעונה מרכו.

ה. איך יוציא בשבת מפיו גרעיני פירות שאין נאכלים אפילו לבהמה

בדבר פירות שיש להם גרעינים שאין נאכלים אפילו לבהמה, אם צריך לזרוק מפיו בשבת, או רשאי גם להסיר מפיו כגון הפה. נסתבר שאסור לנוטלן ביד, אלא צריך לזרקן מפיו בכיוצ הלשון והשפתים. וכן ראיתי בערוך השלחן סימן ש"ח סעיף נ"ה וכמ"ב ס"ק כ"ד, בגרעיני המרים שצריך אדם השוב להחמיר לעשות כן גם במקום שמאכילין אותן לבהמה, ואיתא בשעה"צ דהוא מא"ר בשם רי"ץ, הוא מפרש בגמ' בשבת דף קמ"ג ע"א, בגרעינין דחמרי דרסיתא דאסור לטלטלן, דר' ששת זריק להו בלישניה. ועיין בש"ע הרב סימן ש"ח סעיף ס"ז, שג"כ כתב בגרעינין שאינן ראוין לבהמה שזורק בלשונו, וציין בגליון להא דר' ששת.

ו. אם יש איסור בציורי חמה ולבנה שתיתוקות עשיין

בדבר התינוקות שמציירין בדיו ובצבע צורת לבנה וחמה, אם יש ממש דמיון להלבנה ולחמה, שאנשים גדולים יאמרו שהוא צורת חמה ולבנה, יש לאסרם לאלו שבאו לחיעוך. דהא בין הש"ך בהורה דעה סימן קמ"א סק"ח, בין הט"ז סי"ב וי"ג, סתבו וגם צורת חמה ולבנה כפשוטן אסור לעשות. ולא רק מש"ב הרמ"א בסעיף ג' דהם צורות המחיתות לחמה וללבנה, שפי' הרמב"ם בתחבי' רע"ז דף ל"ב ע"ב על מתני' דמוצא כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה, אלא גם כפשוטן. אבל ודאי דהוא רק כשיש דמיון ממש, שרחב תינוקות לא שייך שיעשה כן, ואם לא כן איני מלום. והוא כמו שהביא כחר"ה מספר יד הקטנה, דרק אם מציני הבריות דומה לחמה אסור. אבל בשביל זה לא טוב ללמד לת עוקות לעשות ציורי חמה ולבנה, דרוצים שילמד ברוב זמן לעשות ציורים הדומות ממש, שזה הא היא דבר אסור. ולמה לנו ללמדם, ביחוד שכשיוכלו לצייר היטב נאמר להם.

ז. מי שלקח בשוגג בבית הכנסת מעיל שאינו שלו, ואחר זלא מצא את שלו

במי שלקח בשוגג בביהכ"נ מעיל שאינו שלו, ומנעלים עליונים שאינו שלו, ואחר לביהכ"נ ולא מצא שוב שלו, מעצם הדין הא מפרש בב"ב דף מ"ו ע"א בנתחלפו לו כלים בבית האבל או בבית המשתה ה"ז לא ישתמש בהן, וכן איפסק בכל הפוסקים, ובש"ע חו"מ סימן קל"ז סעי' ב', ופשוט שה"ז בביהכ"נ, אבל בערוך השלחן שב כתב בסוף הסימן, אחר שכתב עצם הדין, והמצא בסקומות הגדולים מקום שרבים מתאספים שם ומניחים המנעלים העליונים בפרוזדור, ובאמתם נתחלפו של זה בזה, אין מקפידין בדבר ומשתמשים כל אחד בשל חברו, עד שיתראו פנים ומחליפים א"ע, ואין בזה חשש גזילת שוק נתנו. ומשמע שלא רק על צירו ומקומות הסמוכין לו סתב זה, אלא על סתם מקומות בשלא ידוע מנהג אחר אמר זה. ואף שלא כתב מנהג זה אלא בנתחלפו נעליים העליונים, משמע שליכא חילוק, מדלא כתב שמנהג זה הוא דוקא במנעלים עליונים, ולא במעיל וכדומה. משמע שגם במעיל הוא נעהג זה, אך נקט מה שיותר מצוי להתחלף בטעות.

אבל הוא רק בסתם, שחלים שהיה זה הטעות בתחילה, שהוא רק עד שלא נודע בלום. אבל כשנודע הבעלים של המעיל והמנעלים ובזמנה שביה, והבעלים ההוא לא לקח כלום, צריך זה שלקח בטעות להחזיר לבעלים. ומה ששלו ליכא, הוא הפסד שלו, דשלו בגנב ובאבד. ובמצם אם ליכא מנהג, יש לו לשלם מה שנתבח מחלבישה. דאף שהיה לו רשות לחשתמש, הוא מחמת שהיינו חולין שנתחלפו, כפי הרוב דלא שכיחי גניבה ואבידתא שם. אבל כשנתברר שלא היו חליפין, אלא דשלו בגנב ובאבד, והוא השתמש בשל אחרים, יש לו לשלם. וביחוד שלא כתב בעה"ש גם על זה איזה מנהג, מסתבר שצריך לשלם מה שנהנה.

אבל מחמת שהמנהג לא נמצא אלא בעה"ש, יש ודאי מקומות שליכא מנהג זה. אבל טוב להתהיג זה בכל מקום ומקום צ"ל ראשי הקהל, ויסרסמו זה לכל המתפללים בתחלת התקנה, ויהיה כתוב בתפנקם תקנה זו. וגם כתוב על איזה נייר דבוק במקום שמדביקין בכל ענינים דמחדמנים בביהכ"נ, שאז יש לתלות שידע. בבר זה כל חונכמין לביהכ"נ את אחת באקראי.

ח. מה לעשות בחפצים שנשכחו בבית הכנסת, ואין ידוע של מי הם

ובאדם ששכח מעיל שלו ומנעלים עליונים שלו בביהכ"נ, הוא בדין אבדה דרך הענות, דכשיראה שאין לו, אולי יזכור המקום שהגיע שלכן אם הוא מקום שמור וגם אפשר להשאיר שם, אסור לישלו מבקומו. ואם אינו מקום שמור, הוא בדין אבידה, וצריך ליטול משם ולהניחו במקום שמור שבביהכ"נ, ולהודיע לכל המתפללין בקביעות ובוראי איך שנמצא בבהכ"נ במקום שמור, מעיל וכל חפץ שנמצא, חוצת יד הגבאי או הוצת יד השמש. ויהיה כתוב זה גם על נייר דבוק במקומות שמדביקין מודעות. ואף אם היה זה של אדם שבא לעתים רחוקות, שיש לדרש שלא ישמע זה, ג"כ אין לעשות יותר. דהא כל הבריה דאבידה

אלא לאו דליכא עדים וקתני אומן מרחיקין אמתו דאי בעי אזל לקחה היא בידי מרחיקן נמי אאבריה לא ליעולם דליכא עדים והוא דלא ידעי שהיה רב. מר יעקב ראשון אין לי חזקת אומן והא ראין לו חזקה הוא אחר יש לו חזקה הלך אי ראיכא עדים וקתני אומן אין לו חזקה אלא לאו דליכא עדים וקתני אומן אין לו חזקה חזיבתא דרבה חזיבתא תיר א) [נתחלפו לו כלים בבלים בבית האומן ורבי זה ישתמש בהן עד שיבא הלה ויפול אה שלו יבבית האבל או בבית המשתה הרי זה לא ישתמש בהן עד שיבא הלה וישטל את שלו מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא (ו) אמר רב רבה יתיבנא קמיה דרבינו ואמר לי וכי אין אדם עשוי לוכר לאומן מטבר לי מליהו אבר רב חיא בריה דר"נ ילא שני אלא הוא אבל אשתו ובניו לא והוא נמי לא אמרן אלא דאיל מלית סתם אבל מליהן לא האי לאו מלית דיהיה הוא אזל אבי לרבא הוא אחוי לך ומא דשמבריהא מאי עבדי אזל הב לי מרבלאי (ז) לא הוו דברים מעולם הא אוזן לי סברי דחאיה נבר אמר לית הוא אדרינא הוה אפקינה ותחזינן אמר ליה אבראה לא מסיקנא ליה אמר רבא ישאר קאמר ליה (ח)

ראה

מלא לאו דליכא עדים. מר מסיק ואמ"ל דחלה: וקתני חזקת מרחיקין. דקתני על בנתיה לבנתיה דחלים כמסה ומחיכתה ואמר דאמר לא מרחיקין מיכתה דחלה: דליכא עדים ולא חלה. ודמרי הכל מהאומן חמתי: מאי דמי. ודאמרן לון לו חזקה ואחר כו לו חזקה: אי דליכא עדים. מאמר בנתיה לאומן כמנהגים דהוה דלהה כמלוה עכשיו בינו לבין אחר דיקיון אחר כו לו חזקה הא כיון דחלה עדים דבמרה אקרון בה ליה חנם דאלן אינו מעכב בינו דלא מאי לאחמר אחזתיה לך הא דלא מרחיקין לומר נקמה כמה כיון דמחי מנה מחיבים אמלון ומשמרשים אמלון ישלון לומר לקח מהו בידי הא דלא ליכא עדים. כמנה מסיים ומלכר אמרינ ודאמרן אבי ביה אחר ע"ל חזקה כמה ביון דלא אמרן ישל לומר לקח מהו בידי מסמן: אלא לאו ד

(2)

באורות עינים — חושן משפט הלכות קלו קלז חזקת ממטלטלין — שפתי כהן — ה — באר הגולה

כמבולי יתן לו המוציא לו יחזיר לחבירו עליהו והוה יתן לזה דמי הטלית שלו שנמכר(ר"ל וחבירה ביד זה שנמכר לידו הטלית ליתן. לו המוציא כיון דזה לזה לאותן למוכרו ולא ביקש להחזיר לו שליחו) ואם יבא בעל הטלית ויאמר לא לויתי למכור מתנו שום דמים נאמן ליקח שליחו מיד זה אם יש לו עדים שזה שלחו יתן לו שליחו. כי שלו לו יתן גו מי דנשי שלחו תולין לו שליחו להאותן למוכרו שיהו כל זמן שהדבר ספק לבל כשבא בעל שלו ובני בני הטלית מכל מכל מיד זה ר"ל דיקא לא שלו מיד זה שנמכר ביד האותן ואם לא יחזור אחר האותן עכ"פ יקח זה לא

ג ו דוקא שאמר לו מתם הילך ו טלית אבל אם אמר לו הילך שליחך ה לא :

ב ו נתחלפו לו כליו בבי האבל או בבי המשתי לא ישתמש ברהם:מגה (ג) [ה]וכיבוס בעל המתנן מרים ליתן מתנן מטלו נלקח א) [ג] וכן (ג) ג) הנכנס מנים המנכנס לרגים ד ב) וסכיסה לאחר א) עמיגו [ג] שלו (מרומת הדשן ז: סימן ט"ע) :

לנכור עליהו ולא לנקמתי מתנו שום דמים נאמן ליקח עליהו מיד זה אם יש לו כ"כ מטור וחביריו כ"כ מתנ"ע לעיב דלא דאן מתנ בוד בידו מתנמלא הוא מלנו מלאי שלו לריך לאחר ולקח שלוחו מי נאמן לו לקוח בתנו דסמרלמי כ"כ בתמנו דסר"ם מ"ם מ"ם: (ג) וכיבוס בעל המתנן וכו'. מ' בהמנוכות מהר"ל ן' מסון מי"ר מ"ם :

קלו א) שלוחו שלו . אבל אם אמר לו לקח מלי בחרבי לאם מיה דנים ימים רבים כי ודיין כמי קנים"ם מחלק עליו ומסיק ולכן מדה לבדיק מדין לאחריה אחר יזמו מעמיהם אחרים מלינה בדנים מחמם לקח מ"ם ונמלאה מייבר ודבר בפ"ן מ"ם :

פתחי תשובה

ביאור הגר"א

קלו [א] וכיבוס בעל. סם בנות כי מ"ם מד מ"ב כי אליה מי מד מ"ב מ"ם לו מת מנו: (ב) ומן הנכנס. ביב מם בנות מלמון כי מד מ"ב מ"ם מ"ם לו מ"ם מ"ם מ"ם